

Kommentar till bestämmelser

**Kyrkostyrelsens beslut
med närmare bestämmelser om begravningssamfälligheten i
Göteborg**

**Kommentar till
SvKB 2016:8**

Allmänna kommentarer

Vid 2015 års kyrkomöte beslutades att det skulle införas en bestämmelse i kyrkoordningen om att det i Göteborgs stift får finnas en samfällighet för att dels fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144), dels svara för gravskötsel. Genom beslutet bifölls kyrkostyrelsens förslag i skrivelsen *Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet* (KsSkr 2015:6).

I skrivelsen betonade kyrkostyrelsen att det, mot bakgrund av de *särskilda omständigheter* som föreligger för begravningsverksamheten inom Göteborgs kyrkliga samfällighet, fanns sådana skäl som kunde motivera ett undantag från den lokala struktur som annars gäller enligt kyrkoordningen efter 2012 års kyrkomötesbeslut om strukturfrågorna.

Kyrkostyrelsen har därefter, i enlighet med bemyndigande från kyrkomötet, beslutat om närmare bestämmelser, bl.a. vissa införandebestämmelser, som var nödvändiga för bildandet av en begravningsverksamhet i Göteborg.

I de nu aktuella bestämmelserna ges förutsättningarna för att den begravningsverksamhet som stiftsstyrelsen i Göteborgs stift har beslutat ska finnas från den 1 januari 2018 ska kunna fungera. Bestämmelserna ansluter i möjligaste mån till vad som annars gäller lokalt enligt kyrkoordningen men också till regleringen för den befintliga Samfälligheten Gotlands kyrkor. I kommentarerna till de enskilda paragraferna nedan har det noterats när en avvikande lösning har valts och vad motivet är för detta.

En viktig utgångspunkt för utformningen av bestämmelserna är kyrkostyrelsens uttalanden i skrivelsen *Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet* (KsSkr 2015:6).

I skrivelsen anger kyrkostyrelsen att till det som behöver finnas med i de närmare bestämmelserna om begravningsverksamheten hör bl.a. frågor om *styrning* och *ledning*. Kyrkostyrelsen konstaterar att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat enligt 2 kap. 9 § i kyrkoordningen. När en församling eller ett pastorat är begravningshuvudman leder kyrkoherden även begravningsverksamheten. "Enligt kyrkostyrelsens mening bör därför även den nu föreslagna begravningsverksamheten ha en pastoral ledning." I Läronämndens yttrande inför skrivelsens behandling i kyrkomötet noterades: "Från lärosynpunkt är det viktigt att det finns en pastoral ledning av all verksamhet inklusive begravningsverksamheten." (Ln 2015:5y)

Formuleringen "*pastoral ledning*" förekommer inte i kyrkoordningen och det finns heller ingen given bestämning av begreppet. I de utredningssammanhang där det tidigare har talats om pastoral ledning eller att *pastoralt ansvar* och ledarskap bör hållas samman har det handlat om vikten av att anlägga ett *pastoralt perspektiv* på all verksamhet som sker i församlingen. Det som är centralt i en församlings verksamhet är den grundläggande uppgiften och annat som utförs i församlingen, t.ex. administration, ekonomi och fastighetsförvaltning, är att se som ett stöd för fullgörandet av denna.

Däremot förekommer orden "*ledning*" och "*leder*" i kyrkoordningen. Efter en genomgång av kyrkoordningens förarbeten och tidigare gjorda utredningar där frågor om styrning och ledning har behandlats kan till en början konstateras att begreppen "styra" och "leda" är inte entydiga. Till styrelsefunktionen brukar dock hänföras mer övergripande uppgifter medan ledarskapet mer är inriktat på den löpande verksamheten och vanligtvis utövas av någon som är anställd.

Den ovan nämnda formuleringen i kyrkoordningen, att kyrkoherden *leder* all verksamhet i församlingar och pastorat, är enligt förarbetena avsedd att innebära att kyrkoherden är *chef* och *arbetsledare* för all verksamhet. Det finns ingen given begränsning när det gäller kyrkoherdens möjlighet att delegera uppgifter varför det i praktiken kan finnas flera som delar på det operativa ansvaret.

Även om det alltså är klarlagt att med kyrkoherdens ledningsansvar, så som det är utformat i kyrkoordningen, menas ett direkt chefskap, går det inte att av detta dra slutsatsen att allt som benämns "ledning" i kyrkoordningen med nödvändighet innebär en formell chefsfunktion. I 8 kap. 1 § punkten 3 i kyrkoordningen sägs att den som har en befattning som biskop har uppgiften att "*svara för ledning och tillsyn*". I kommentaren till paragrafen i 1999 års kyrkoordningsskrivelse pekas på att uppgiften inte utövas av biskopen ensam, "även om biskopen själv har en sådan uppgift, utan den utövas tillsammans med stiftsstyrelse, domkapitel och medarbetare. Biskopen roll som stiftets ledare framhålls genom att biskopen skall vara ordförande i stiftsstyrelsen och i domkapitlet." I kyrkoordningen finns ytterligare en reglering som ansluter till detta. Enligt 8 kap. 6 § ska kontraktsprosten i sitt kontrakt "biträda biskopen med ledningen och tillsynen" (i dessa båda fall är det inte ett direkt chefskap som avses). Begreppet "ledning" som sådant har alltså inte en given innebörd i kyrkoordningen.

Ett avgörande motiv för det samlade ledarskap som kyrkoherden i en församling eller ett pastorat har enligt kyrkoordningen har alltså, som nämnts ovan, sin grund i synen på den grundläggande uppgiften som det egentliga och för hela kyrkan gemensamma uppdraget och vikten av att hålla samman det som sker i församlingen/pastoratet. Det var mot denna bakgrund som kyrkoherdens ledningsansvar utvidgades till att omfatta all verksamhet vid 2009 års kyrkomöte. Ett ytterligare motiv som anfördes var arbetsmiljöskäl; den dåvarande uppdelningen av ledningen i församlingen hade medfört oklarheter i ansvarsförhållandena som inte främjade en god arbetsmiljö.

För den nu aktuella begravningsansvarigheten gäller andra förutsättningar. Samfälligheten har att svara för dels begravningsverksamhet, dels gravskötsel men de i samfälligheten ingående församlingarna och pastoraten kommer även i fortsättningen att svara för den grundläggande uppgiften inom sina respektive områden. Begravningsverksamheten är fortsatt lagreglerad efter den 1 januari 2000. Det är därmed staten som ger församlingar och kyrkliga samfälligheter (pastorat) huvudmannaskap för begravningsverksamhet. När det gäller gravskötsel ingår den inte i det som definieras som begravningsverksamhet utan är en serviceverksamhet med nära koppling till denna. Som en av staten given uppgift avser begravningsverksamheten alla medborgare oavsett kyrkotillhörighet. Det kan och får inte göras någon skillnad i hur olika människor bemöts och behandlas i det sammanhanget.

Mot denna bakgrund kan det åtminstone inte fullt ut ges samma skäl för kyrkoherdens ledarskap, eller på annat sätt för en präst som ledare, avseende begravningsverksamheten som i fråga om den grundläggande uppgiften och de stödfunktioner som finns för denna. Det går inte att på samma sätt motivera pastoral ledning av en verksamhet som i princip är religiöst neutral till det som sägs i sjunde avdelningen i kyrkoordningen om prästens uppdrag som ett tecken på att den kristna församlingen och tron får sin andliga näring när Ordet förkunnas och sakramenten delas ut, särskilt inte om denna verksamhet bedrivs i en separat enhet. I 34 kap. 7 § i kyrkoordningen görs undantag för anställda som uteslutande eller så gott som uteslutande arbetar inom begravningsverksamheten, från kravet på medlemskap i Svenska kyrkan för att inneha en tillsvidareanställning. Detta kan ses som bejakande av att andra villkor i vissa fall kan gälla för begravningsverksamheten.

Den principiella fråga som kan ställas är därför om det för en verksamhet av nu beskrivet slag går att motivera varför det skulle vara både värdefullt och nödvändigt med ett pastoralt perspektiv. En given utgångspunkt för frågeställningen är att det är kyrkans församlingar och pastorat som vid sidan av två kommuner har getts uppdraget att vara huvudmän. Inte minst historiskt kan med fog hävdas att begravningsverksamheten även på andra grunder är en kyrklig uppgift. Det som nu i lag är definierat som begravningsverksamhet och den kyrkliga handlingen begravningen var inte tidigare separerade på det sätt som nu är fallet. Man kan också principiellt se det som ett utflöde av församlingens omsorg om sina medlemmar att såvitt gäller dessa svara för begravningsverksamheten och en sådan omsorg behöver naturligtvis inte inskränkas till dem som tillhör Svenska kyrkan.

I prästens uppdrag ingår (så som det beskrivs i inledningstexten till sjunde avdelningen i kyrkoordningen) bl.a. att förmedla förlåtelse, tröst och hopp. Detta måste kunna ses som en del av den pastorala omsorg som ska finnas i mötet med alla sörjande oavsett kyrkotillhörighet. I en pastoral ledning av begravningsverksamheten bör det vara en viktig uppgift att verka för, och så långt som möjligt säkerställa, att bl.a. detta finns med i mötet med människor inom begravningsverksamheten.

Allt som görs av Svenska kyrkan och de som på olika sätt företräder kyrkan är av betydelse för bilden av kyrkan. Ser man detta med koppling till den grundläggande uppgiften kan det sägas vara av betydelse för hur man utövar mission. På ett motsvarande sätt som ifråga om mötet med enskilda personer kan det här sägas finnas en koppling till en pastoral ledning. Hur begravningsverksamheten utförs och hur bemötandet i verksamheten upplevs är sådant som kan få stor betydelse för kyrkans trovärdighet, inte bara som en utförare av ett statligt uppdrag utan också som kyrka.

Inom begravningsverksamheten aktualiseras ofta frågor av etisk karaktär. Hanteringen av dessa frågor måste vara i överensstämmelse med vad som är att se som Svenska kyrkans värdegrund. Även detta är ett område som med fördel kan ses samman med en pastoral ledning.

Även för den verksamhet som begravningsverksamheten ska bedriva finns det alltså sammanhang där ett pastoralt perspektiv bör finnas med. Därmed behöver det också, som kyrkostyrelsen tidigare har uttalat, finnas en pastoral ledning även för denna verksamhet.

Med detta sagt är det dock inte självklart att den pastorala ledning som ska finnas för begravningsverksamheten bör regleras på samma sätt som för församlingar och pastorat eftersom de avgörande motiven för den ordning som annars gäller lokalt inte har samma bäring på en samfällighet av detta slag. En kyrkoherde som ledare för all verksamhet inom begravningsverksamheten innebär i praktiken en chefsroll för en verksamhet som inte är ett direkt utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan primärt den lagreglerade begravningsverksamheten men också viss verksamhet av närmast näringskaraktär där samfälligheten säljer tjänster avseende gravskötsel. Till skillnad från vad som gäller i församlingar och pastorat skulle den kyrkoherde som blir chef för begravningsverksamheten, inte på samma sätt som när det gäller församlingsverksamheten, att ha en utbildning på det område som man ska leda. Även om det säkert finns präster med professionell kunskap på de områden som är av betydelse för att bedriva begravningsverksamheten kan det finnas svårigheter med en sådan rekrytering. Det kan också ifrågasättas om det är genom ett formellt chefskap som den pastorala ledningen bäst kan komma till uttryck i en verksamhet av detta slag. Till detta kommer att det från Göteborgs stift har framförts starka betänkligheter mot att lösa frågan om pastoral ledning på samma sätt som gäller för församlingar och pastorat eftersom man inte ser att det kommer att fungera i praktiken.

Tillsyn över den verksamhet man är styrelse för är en grundläggande uppgift för varje styrelse. Ett alternativ, för att de pastorala perspektiven ska finnas med i samfällighetens verksamhet, skulle därför

kunna vara att en av kyrkoherdarna i de ingående församlingarna och pastoraten utses att vara *ledamot i begravningsstyrelsen*. Detta skulle motsvara den ordning som tidigare gällde i flerpastoratssamfälligheterna innan de avskaffades genom 2012 års kyrkomötesbeslut om strukturförändringar. Det som främst talar emot en sådan ordning är att den var ett av motiven för att flerpastoratssamfälligheterna avskaffades; den ansågs inte tillräcklig för att åstadkomma en tillfredsställande pastoral "ledning".

Med beaktande av detta men också av att det för den nu aktuella begravningsamfälligheten råder andra förutsättningar, skulle ett annat möjligt alternativ kunna vara att förstärka ledamotskapet genom att också låta *ordförandeskapet* i begravningsamfällighetens styrelse utövas av en av kyrkoherdarna i de ingående församlingarna och pastoraten. Detta måste sägas vara förenligt med de utgångspunkter som kyrkostyrelsen uttalade i skrivelsen till 2015 års kyrkomöte. Med den ställning som en ordförande i regel har i relation till den främsta chefen i en organisation skulle det kunna vara en rimlig form för *ledning* från kyrkoherdens sida. Detta skulle också vara en form av ledning utan därtill kopplad chefsroll som redan förekommer i kyrkoordningen (jfr vad som sagts ovan om biskop och kontraktsprost).

Det som tidigare har pekats på som uppgifter som specifikt kan anses höra till pastoral ledning är sådant som åtminstone till viss del kan sägas ha en övergripande karaktär och därmed vara av delvis annat slag än den operativa ledningen i mer avgränsad mening. Därför bör det vara möjligt att låta en kyrkoherde med uppgift att vara "arbetande styrelseordförande" svara för den pastoral ledningen av begravningsamfälligheten även om detta är en annan form för utövande av ledning än den som annars gäller för kyrkoherden i församlingar och pastorat. När det gäller relationen mellan cheftjänstemannens och styrelseordförandens uppdrag kan denna lämpligen klargöras i den arbetsordning som begravningsstyrelsen ska fastställa.

Särskilt om tillsyn

Tidigare angavs i kyrkoordningen att kyrkoherden hade ett tillsyns- och samordningsansvar för all verksamhet i församlingen utifrån församlingens grundläggande uppgift. I samband med att kyrkoherden gavs det samlade ledningsansvaret för all verksamhet ansågs det onödigt att särskilt reglera ett samordningsansvar då det fick anses vara innefattat i det samlade ledarskapet. Vad gällde kyrkoherdens övergripande tillsynsansvar gjordes den förändringen att det istället relaterades till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Motivet för detta var bl.a. att det i inledningstexten till kyrkoordningens första kapitel sägs att den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger.

Det hör till kyrkoherdens uppdrag att verka för och ha tillsyn över att detta gäller i församlingar och samfälligheter. Tillsynen är en del av kyrkoherdens ledarskap men går även utöver detta. Den innebär dock inte någon rätt att ta över vissa beslutsbefogenheter. Med anknytning till det som sägs om tillsyn i kyrkoordningens 57 kap. 1 § 1 är det i mycket fråga om råd, stöd och hjälp. Härtill har kyrkoherden ett ansvar för att påkalla domkapitlets och biskopens uppmärksamhet om det t.ex. fattas beslut som kyrkoherden menar står i strid med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

På samma sätt som gäller för församlingar och pastorat bör den ledningsfunktion för kyrkoherden i begravningsamfälligheten som här föreslås kombineras med ett tillsynsansvar för kyrkoherden. Mot bakgrund av den särskilda karaktär som den nu aktuella verksamheten har kan det dock vara mindre lämpligt att uttrycka detta i termer av "tro, bekännelse och lära", även om det i och för sig torde vara möjligt att argumentera utifrån en sådan grund utan att komma i konflikt med den neutralitet som förutsätts i bedrivandet av verksamheten. Istället bör tillsynen relateras till det som är det specifika uppdraget för kyrkoherden i begravningsamfälligheten, att svara för pastoral ledning av verksam-

heten. Tillsynen kan därmed lämpligen formuleras så att kyrkoherden har att svara för tillsyn över all verksamhet i begravningsamfälligheten utifrån ett *pastoralt perspektiv*. På så sätt blir det inte nödvändigt att närmare definiera eller göra en uppdelning av vad som skulle kunna vara pastorala frågor och inte, något som knappast låter sig göras. Detta knyter också an till det som Andra kyrkolagsutskottet uttalade vid 1999 års kyrkomöte i samband med formuleringarna om kyrkoherden som ”andlig ledare” – ”ett ledarskap som utövas i ett specifikt perspektiv”.

Avslutningsvis finns det skäl att framhålla att det enligt kyrkoordningen bara får finnas denna enda kyrkliga samfällighet för särskilda uppgifter som ska svara för begravningsverksamhet och gravskötsel. Den här föreslagna lösningen ska därför ses mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för den nu aktuella begravningsamfälligheten och kan inte tillämpas på församlingar och pastorat där helt andra förutsättningar gäller.

Kommentar till bestämmelserna

1 kap. Inledande bestämmelser

Samfällighetens uppgifter

1 §

Paragrafen tydliggör att det som regleras i dessa bestämmelser är vad som, utöver vad som följer av kyrkoordningen, ska gälla för begravningsamfälligheten. Några andra uppgifter än de som framgår av 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen är inte avsedda att tillkomma samfälligheten (se vidare KsSkr 2015:6 *Särlösning för begravningsverksamheten inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet*).

I *andra stycket* klargörs att det åligger begravningsamfällighetens att anställa och avlöna samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för samfällighetens verksamhet. Dessa uppgifter tillkommer avseende församlingars verksamhet antingen en församling som inte ingår i ett pastorat eller ett pastorat (2 kap. 1 och 5 §§ i kyrkoordningen). För att det inte ska råda någon tveksamhet om att dessa uppgifter åligger begravningsamfälligheten i relation till dess verksamhet, har detta uttryckligen angivits.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 3 § i kyrkoordningen och erinrar om att föreskrifterna om begravningsamfällighetens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen (1990:1144).

Definitioner

3 §

Bestämmelsen definierar "församlingar och pastorat" att vara de *församlingar som inte ingår i ett pastorat* och de *pastorat som ingår i begravningsamfälligheten*. Vilka dessa är framgår av stiftsstyrelsen i Göteborgs stifts beslut om bildande av begravningsamfälligheten. Utanför definitionen hamnar således *församlingar som ingår i pastorat*. Skälet till detta är att samfälligheten består av pastorat och församlingar som inte ingår i pastorat.

I bestämmelsen definieras också vad som avses med *valår* i andra paragrafer i dessa bestämmelser. Termen relaterar till de indirekta val som ska genomföras till uppdrag i begravningsamfälligheten och behöver definieras därför att de definitioner som finns i kyrkoordningen relaterar till de direkta valen.

2 kap. Begravningsdelegerade

1 §

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 1 § första stycket i kyrkoordningen avseende kyrkofullmäktige och tydliggör att begravningsdelegerade utövar beslutanderätten i samfälligheten som högsta beslutande organ.

Begravningsdelegerades uppgifter

2 och 3 §§

Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 3 kap. 2 och 3 §§ i kyrkoordningen avseende kyrkofullmäktige, men har anpassats efter förhållandena inom begravningsamfälligheten.

Val av begravningsdelegerade

Väljande organ

4 §

I bestämmelsen regleras att det är kyrkofullmäktige i respektive församling och pastorat som ska välja ledamöter och ersättare i begravningsdelegerade. I 39 kap. i kyrkoordningen finns ytterligare bestämmelser om indirekta val. Av 39 § kap. 2 § framgår att om ett indirekt val inte skett genom proportionellt val ska det vid valet också bestämmas i vilken ordning som ersättarna ska träda in. Regleringen motsvarar vad som gällde för församlingsdelegerade enligt 15 kap. 5 § kyrkolagen (1992:300). Se vidare kommentaren till 2 kap. 13 § angående ersättartjänstgöring.

Bestämmelsen avviker från vad som gäller för församlingsdelegerade i Samfälligheten Gotlands kyrkor där det inte är möjligt att genomföra proportionellt val vid val av församlingsdelegerade (11 § SvKB 2005:1). Någon begränsning av motsvarande slag fanns emellertid inte i det förslag till införande av församlingsdelegerade i kyrkoordningen som lämnades i betänkandet *Arbetet på olika kyrkliga nivåer* (SKU 1998:3).

Tidpunkt för val till begravningsdelegerade

5 §

Bestämmelsen reglerar att det är nyvalda kyrkofullmäktige i respektive församling och pastorat som ska förrätta val till begravningsdelegerade. Bestämmelsen motsvarar delvis vad som gällde enligt 15 kap. 6 § kyrkolagen avseende val av församlingsdelegerade. I 3 kap. 10 § i kyrkoordningen finns vidare en bestämmelse som anger att nyvalda kyrkofullmäktige senast den 31 december under valåret ska sammanträda för att välja personer till de uppdrag inom församlingen som avser tiden efter valåret. Kyrkofullmäktiges val av begravningsdelegerade måste dock ske senast före november månads utgång, för att säkerställa att också begravningsdelegerade enligt 2 kap. 17 § i dessa bestämmelser i kombination med 3 kap. 10 § i kyrkoordningen ska hinna sammanträda för att förrätta nödvändiga val inom begravningsförsamlingen före den 31 december valåret.

Fyllnadsval till begravningsdelegerade

6 §

Bestämmelsen möjliggör fyllnadsval till begravningsdelegerade. Det är det kyrkofullmäktige som har valt ledamöten eller ersättaren som avträtt sitt uppdrag som ska förrätta fyllnadsvalet. Valet ska avse återstoden av tjänstgöringstiden. Bestämmelsen motsvarar närmast vad som gällde enligt 15 kap. 8 § kyrkolagen avseende församlingsdelegerade och 4 kap. 10 § i kyrkoordningen avseende fyllnadsval till kyrkorådet.

Antalet ledamöter och ersättare

7 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 3 kap. 5 § i kyrkoordningen avseende antal mandat i kyrkofullmäktige, men anger uttryckligen vilket minimiantal som ska gälla för begravningsdelegerades storlek.

Till skillnad från vad som gällde enligt kyrkolagen föreskrivs att det är nödvändigt att det utses ersättare. Enligt kyrkolagens reglering (15 kap. 1 och 2 §§) var det möjligt att avstå från att utse ersättare. Kvoten enligt kyrkolagen (15 kap. 1 § sista stycket) var även annorlunda då den utgjorde lika stort antal som ledamöterna. För Samfälligheten Gotlands kyrkor gäller motsvarande kvot som enligt

kyrkolagen, d.v.s. att det för varje ledamot i församlingsdelegerade ska utses en ersättare. I förslaget till kyrkoordning (SKU 1998:1) skulle ersättare för ledamöter utses till lika stort antal som ledamöterna. Detta motsvarar också vad som gällde för samfällda kyrkofullmäktige tiden närmast före genomförandet av 2012 års strukturbeslut. Se vidare KsSkr 2012:5 angående ersättarkvoten i 3 kap. 5 § i kyrkoordningen. Bestämmelsen har utformats i enlighet med kyrkoordningen i syfte att uppnå en mer enhetlig reglering.

8 §

Bestämmelsen motsvarar närmast 3 kap. 6 § i kyrkoordningen om ändring av antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Den anger att stiftsstyrelsen måste underrättas om begravningsdelegerades beslut om ändring av antalet ledamöter i delegerade senast den 1 mars valåret för att tillämpas i det kommande valet. Skälet till att en underrättelse måste göras är att stiftsstyrelsen enligt 9 § ska kunna fatta beslut om hur många ledamöter som varje församling respektive pastorat ska välja till begravningsdelegerade innan valet ska genomföras. Se vidare kommentaren till 9 §.

Bestämmelsen avviker från vad som gäller för Samfälligheten Gotlands kyrkor (6 §), där det i stället regleras vilket datum beslutet senast måste ha fattats för att tillämpas vid det kommande valet. Denna ordning motsvarar vad som gällde enligt 15 kap. 3 § kyrkolagen om församlingsdelegerade och var även den ordning som gällde enligt kyrkoordningen fram till och med år 2008. Bestämmelsen i kyrkoordningen kom dock, av de skäl som framgår av betänkandet O 2007:5, KmSKr 2007:17, att ändras. Bestämmelsen har utformats i enlighet med kyrkoordningens nuvarande bestämmelse i syfte att uppnå en mer enhetlig reglering.

9 §

I bestämmelsen anges att stiftsstyrelsen ska besluta hur många ledamöter som respektive församling och pastorat ska utse i begravningsdelegerade, d.v.s. hur mandaten ska fördelas mellan församlingarna och pastoraten. Stiftsstyrelsens beslut om fördelning ska fattas senast den 31 mars under valåret och tillämpas från och med det kommande valet.

Enligt kyrkolagen gällde, vid fördelning av mandat till församlingsdelegerade enligt 15 kap. 4 §, att länsstyrelsen med tillämpning av föreskrifterna i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m. bestämde hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skulle utse. Innebörden av regleringen var, överfört på församlingsdelegerade, att varje församling först tilldelades en ledamot i församlingsdelegerade. Återstoden av ledamöterna i församlingsdelegerade fördelades därefter i proportionalitet i förhållande till antalet röstberättigade i respektive församling inom samfälligheten. I förslaget till kyrkoordning (SKU 1998:3) föreslogs (s. 232) att den enligt kyrkolagen gällande ordningen skulle bibehållas. Bestämmelsen hade dock utformats utan en närmare angivelse om hur fördelningen skulle ske, endast att stiftsstyrelsen skulle bestämma hur många ledamöter respektive församling skulle utse. Bestämmelserna som gäller för Samfälligheten Gotlands kyrkor har utformats i enlighet med detta förslag.

I syfte att undvika oklarheter om hur fördelningen av mandaten ska genomföras, har grunden för beräkningen i dessa bestämmelsen angivits uttryckligen. Bestämmelsen har utformats i enlighet med hur beräkningen av fasta valkretsmandat till stiftsfullmäktige och kyrkomötet ska göras (38 kap. 14 och 18 §§ i kyrkoordningen). En motsvarande reglering fanns tidigare även avseende fördelning av mandat mellan valkretsar vid val till samfällda kyrkofullmäktige (38 kap. 9 § i kyrkoordningen i dess lydelse till och med den 31 december 2013). Till skillnad från kyrkolagens ordning med garantimandat innehåller denna bestämmelse i stället en jämningsregel som ska tillförsäkra att samtliga församlingar

tilldelas minst ett mandat i begravningsdelegerade på ett sätt som motsvarar den i kyrkoordningen förekommande regleringen avseende fördelning av fasta valkretsmandat till kyrkomötet (38 kap. 18 §).

Valbarhet till begravningsdelegerade

10 §

Kretsen valbara personer till begravningsdelegerade är inskränkt till att endast avse ledamöterna och ersättarna i det kyrkofullmäktige i respektive församling (som inte ingår i ett pastorat) och pastorat som ingår i begravnings-samfälligheten som ska förrätta valet. Detta avviker från vad som gällde enligt kyrkolagen där valbarheten inte var inskränkt. Den som hade rösträtt i valet till kyrkofullmäktige var valbar till uppdrag i församlingsdelegerade. Rösträtt hade den som var folkbokförd i församlingen, tillhörde Svenska kyrkan och hade fyllt 18 år senast på valdagen. Den inskränkta valbarheten i nuvarande bestämmelser har till syfte att betona vikten av samband mellan begravnings-samfälligheten och de ingående församlingarna och pastoraten. Genom att ledamöter och ersättare endast kan väljas bland de direktvalda ledamöterna och ersättarna både bibehålls ett nära samband till de ingående enheterna, vilket motverkar att samfälligheten frikopplas från den kyrkliga verksamheten församlingarna och pastoraten och ger en starkare demokratisk legitimitet.

11 §

Trots att kretsen av valbara personer i 10 § är snäv förekommer att det i denna krets finns personer som inte bör vara valbara till begravningsdelegerade. Det är möjligt för en kyrkoherde i en församling eller ett pastorat att väljas till ledamot i kyrkofullmäktige i en annan församling eller pastorat om kyrkoherden är kyrkobokförd i en annan församling än inom den församling eller pastorat för vilken denne är kyrkoherde för. För att undvika denna situation har föreskrivits att valbarhetshinder föreligger för den som är anställd som kyrkoherde i en församling eller ett pastorat som ingår i begravnings-samfälligheten. Det kan också förekomma att någon som har en ledande ställning bland de anställda i samfälligheten sitter i fullmäktige för någon av församlingarna eller pastoraten. För den som har en ledande ställning i en församling eller ett pastorat föreligger valbarhetshinder enligt 33 kap. i kyrkoordningen. En person som har en ledande ställning bland de anställda i begravnings-samfälligheten är därför inte heller valbar till begravningsdelegerade.

Uppdragens upphörande vid omval

12 §

Bestämmelsen motsvarar närmast 4 kap. 9 § i kyrkoordningen och reglerar när uppdrag som begravningsdelegerade upphör i de fall då valet till det kyrkofullmäktige som valt ledamöterna och ersättarna har gjorts om eller rättelse vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandat-fördelningen i den fullmäktigeförsamlingen har ändrats. Bestämmelsen motsvarar vad som gällde 15 kap. 7 § kyrkolagen. Se även kommentaren till 3 kap. 8 §.

Ersättarnas tjänstgöring

13 §

Bestämmelsen reglerar hur ersättarinträden ska ske i begravningsdelegerade utifrån de principer som gäller ersättarinträden i kyrkofullmäktige. Det innebär att en ersättare inte kan träda in och tjänstgöra som ledamot för någon annan församling eller pastorat än den församling eller det pastorat som ersättaren är vald för. I övrigt gäller att ledamöterna och ersättarna av sina respektive fullmäktigeförsamlingar kan vara valda antingen genom majoritetsval eller genom proportionellt val (39 kap. i kyrkoordningen). Se även kommentaren till 2 kap. 4 §.

I *andra stycket* erinras om att det finns ytterligare bestämmelser om ersättarnas tjänstgöring i 17 §.

Närvarorätt

14 §

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 20 § i kyrkoordningen om yttranderätt för annan än ledamot i kyrkofullmäktige. Till skillnad från vad som gäller där har, utöver kyrkoherden som är ledamot och ordförande i begravningsstyrelsen, vice ordförande i begravningsstyrelsen här getts yttranderätt.

Av *andra stycket* framgår att kyrkoherden, i likhet med vad som annars gäller enligt kyrkoordningen, också har rätt att få sin mening antecknad i protokollet (*särskild mening*).

Enligt *tredje stycket* får även kyrkoherdens ersättare som ledamot i begravningsstyrelsen när, ersättaren tjänstgör i kyrkoherdens ställe, motsvarande närvarorätt och rätt att anteckna särskild mening (se vidare 3 kap. 3 § angående vem som är ersättare för kyrkoherden).

Ärendenas art och beredning

15 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 3 kap. 21 § i kyrkoordningen men har anpassats efter förhållandena i begravningsamfälligheten. Den skiljer sig dock från kyrkoordningens bestämmelse på så vis att även kyrkoråden i församlingarna och pastoraten har rätt att väcka ärenden, vilket motsvarar vad som tidigare gällde för samfällda kyrkofullmäktige (jfr 3 kap. 34, 56 §§ i kyrkoordningen i dess lydelse intill utgången av år 2013).

16 §

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 22 § i kyrkoordningen angående beredning av ärenden, men har anpassats efter förhållandena i begravningsamfälligheten.

Hänvisningsbestämmelser

17 §

Bestämmelsen innehåller hänvisningar till sådana bestämmelser i kyrkoordningen som också ska tillämpas på begravningsamfälligheten men som inte är tillämpliga utan särskild hänvisningsreglering.

3 kap. Begravningsstyrelsen

1 §

Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 8 § i kyrkoordningen och anger att det ska finnas en begravningsstyrelse som styrelse för begravningsamfälligheten. Begravningsstyrelsen är samfällighetens verkställande organ. Se vidare kommentaren till 2 §.

Begravningsstyrelsens uppgifter

2 §

I bestämmelsen anges vilka uppgifter som begravningsstyrelsen har. Bestämmelsen motsvarar 4 kap. 4 § i kyrkoordningen om kyrkorådets uppgifter men har anpassats till förhållandena i begravningsamfälligheten. Regleringen motsvarar i huvudsak vad som gällde enligt 18 kap. 1 § och 17 kap. 3 § kyrkolagen.

Begravningsstyrelsens sammansättning

Bestämmelserna i 3–7 §§ syftar bl.a., tillsammans med 5 kap. 3 §, att ge ramarna för den pastorala ledningen över begravningsamfälligheten.

Ledamöterna

3 §

I *första stycket* anges att en av kyrkoherdarna för de i samfälligheten ingående församlingarna och pastoraten är självskriven ledamot i begravningsstyrelsen. En av de andra kyrkoherdarna för de ingående enheterna ska vara kyrkoherdens ersättare. Denna ledamot och ersättare utses genom omröstning bland kyrkoherdarna i församlingarna och pastoraten i enlighet med bestämmelserna i 4 §.

Genom en kyrkoherde som ledamot i styrelsen och en av de andra kyrkoherdarna som kyrkoherdens ersättare tydliggörs att det finns en nära koppling mellan den verksamhet som bedrivs i församlingarna och pastoraten och den begravningsverksamhet m.m. som på deras uppdrag bedrivs i samfälligheten. Det är samma grundläggande värderingar som gäller för verksamheten i en församling eller ett pastorat som gäller fullgörandet av den verksamhet som bedrivs inom denna kyrkliga samfällighet. Även i de fall en uppgift fullgörs av en annan organisatorisk del av trossamfundet Svenska kyrkan än en församling måste ställas krav på att den verksamhet som bedrivs, även om det handlar om fullgörande om en i lag reglerad uppgift, sker på ett sätt som inte är oförenligt med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Av 5 § framgår att kyrkoherden också är ordförande i begravningsstyrelsen (se vidare kommentaren till 5 § och 5 kap. 3 § nedan).

I *andra stycket* anges att övriga ledamöter i begravningsstyrelsen väljs av begravningsdelegerade till ett antal som inte får vara mindre än sex. Bestämmelsen i andra stycket motsvarar 4 kap. 5 § i kyrkoordningen.

I *tredje stycket* förtydligas att kyrkoherden som är ledamot respektive ersättare inte är att se som förtroendevald i kyrkoordningens mening. Det innebär bl.a. att bestämmelserna om valbarhet och valbarhetshinder i 33 kap. inte blir tillämpliga.

Hur kyrkoherden i begravningsstyrelsen utses

4 §

I *första stycket* anges att kyrkoherdarna genom omröstning ska utse en bland dem att vara ledamot och en annan att vara dennes ersättare i begravningsstyrelsen.

I *andra stycket* regleras att kyrkoherdarna som är ledamot respektive ersättare ska utses för samma tid för vilken de övriga ledamöterna i begravningsstyrelsen har valts.

I *tredje stycket* förtydligas att det är ett villkor för att som kyrkoherde kunna inneha funktionen som särskilt utsedd ledamot/ersättare i begravningsstyrelsen att man är kyrkoherde för någon av församlingarna eller pastoraten inom samfälligheten. Om det ändras så upphör också förordnandet som ledamot/ersättare och en ny kyrkoherde/ersättare ska då utses enligt första stycket för den tid som återstår av tjänstgöringstiden.

I *fjärde stycket* anges att begravningsdelegerade ska underrättas om förordnandena

Första och andra samt fjärde styckena motsvaras närmast av 5 kap. 5 § i kyrkoordningen i dess lydelse intill utgången av år 2013 avseende val av kyrkoherde som ledamot i kyrkonämnden i en flerpastoratssamfällighet.

Ordförande

5 §

I bestämmelsen anges att kyrkoherden är ordförande i begravningsstyrelsen. Syftet med regleringen är att på ett tydligt sätt markera att begravningsamfälligheten står under en pastoral ledning. Genom den ställning som en ordförande i regel har i relation till den främsta chefen i en organisation skapas goda förutsättningar för kyrkoherden att, vid sidan av sitt uppdrag som styrelseledamot, utöva även en pastoral ledning över verksamheten i samfälligheten. Se även kommentaren till 5 kap. 3 §.

Ordningen skiljer sig från vad som i övrigt gäller i en församling eller ett pastorat som är huvudman för begravningsverksamheten, där kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet men inte ordförande, och leder all verksamhet. Det är emellertid inte någon för kyrkoordningen okänd ordning att pastoral ledning kan utövas på andra sätt än genom en omedelbar arbetsledning av all verksamhet. Ett exempel på en sådan reglering är biskopens ställning i stiftet, där den pastoral ledningen som biskopen utövar tar sig uttryck bl.a. i att biskopen är ordförande i stiftsstyrelsen och domkapitlet.

6 §

Av bestämmelsen framgår att den församling eller det pastorat vars kyrkoherde ska vara ordförande i begravningsstyrelsen ska bevilja kyrkoherden tjänstledighet så att ordföranden kan fullgöra de uppgifter som anges i bestämmelserna. Motsvarande rätt ska gälla ordförandens ersättare som ledamot i begravningsstyrelsen. Formuleringen "ordförandens ersättare som ledamot" är nödvändig för att markera att det inte är frågan om att gå in som ersättare i ordförandefunktionen, eftersom den funktionen fullgörs av den som valts till vice ordförande enligt 5 §. Regleringen behövs eftersom kyrkoherden i båda dessa fall är fortsatt anställda av en församling eller ett pastorat.

7 §

I *första stycket* regleras att ordföranden i begravningsstyrelsen ska vara ledamot i samtliga organ till vilka begravningsstyrelsen har delegerat beslutanderätt eller gett i uppdrag att bereda begravningsstyrelsens ärenden. Bestämmelsen påminner om 4 kap. 7 § i kyrkoordningen om kyrkoherdens närvarorätt i motsvarande organ i församlingar och pastorat till vilka kyrkorådet väljer att delegera uppgifter eller beslutanderätt. Ordet "organ" har samma innebörd i denna bestämmelse som nämnda bestämmelse i kyrkoordningen. Den kyrkoherde som är ordförandens ersättare som ledamot i begravningsstyrelsen ska på motsvarande sätt vara ersättare också i organ av nu aktuellt slag. Formuleringen "ordförandens ersättare som ledamot" är nödvändig för att markera att det inte är frågan om att gå in som ersättare i ordförandefunktionen, eftersom den funktionen fullgörs av den som valts till vice ordförande enligt 5 §. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det pastoral perspektivet tillgodoses och genomgående företräds.

Enligt *andra stycket* får ordföranden förordna den präst i begravningsstyrelsen som utsetts till kyrkoherdens ersättare som ledamot, att i ordförandens ställe vara ledamot i ett organ enligt första stycket. Ett sådant förordnande gäller ett visst organ och för den tid som övriga ledamöter har valts till detta organ. Ordföranden träder då i stället in som ersättare i detta organ.

Av *tredje stycket* framgår att om en ny ordförande för begravningsstyrelsen har utsetts under den innevarande mandatperioden kan den nya ordföranden återkalla ett förordnande som hans eller hennes företrädare beslutat om enligt andra stycket. Ordföranden träder då in som ledamot i det aktuella organet. Ordningen påminner närmast om relationen mellan kyrkoherden i ett pastorat och en präst som han eller hon satt i sitt ställe i ett församlingsråd, jfr 5 kap. 6 § i kyrkoordningen.

När uppdragen upphör efter omval

8 §

Bestämmelsen innebär att om ett nytt val till begravningsdelegerade har gjorts av kyrkofullmäktige i någon församling eller något pastorat enligt bestämmelsen i 2 kap. 12 §, därför att mandatfördelningen i fullmäktige har ändrats, så upphör också alla uppdrag som förtroendevalda som valts av begravningsdelegerade. Ledamöterna i begravningsstyrelsen ska dock kvarstå i sina uppdrag till dess ett nytt val förrättats.

Valbarhet

9 §

Endast den som är kyrkobokförd i en församling eller i en församling som ingår i ett pastorat som ingår i begravningsamfälligheten, tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet är valbar till begravningsstyrelsen.

Valbarhetshinder

10 §

I bestämmelsen anges vilka personer som inte är valbara till uppdrag på grund av valbarhetshinder. Bestämmelsen motsvarar de valbarhetshinder som finns i 33 kap. i kyrkoordningen, men har anpassats efter förhållandena i begravningsamfälligheten.

I *första stycket* andra punkten har dock kyrkoherdarna i de församlingar som inte ingår i samfälligheten och pastoraten som ingår i samfälligheten undantagits från valbarhet med hänsyn till att kyrkoherdarnas representation i styrelsen tillgodoses genom bestämmelserna i 3–6 §§.

Hänvisningsbestämmelser

11 §

Bestämmelsen anger vilka ytterligare bestämmelser i kyrkoordningen som avser kyrkoråd m.m. som också ska tillämpas på begravningsstyrelsen, men som inte är tillämpliga utan särskild hänvisningsreglering.

4 kap. Ekonomisk förvaltning och revision

1 §

Det anges att kyrkoordningens bestämmelser om medelsförvaltning, budget, räkenskaper, redovisning och revision också ska tillämpas på begravningsamfälligheten.

5 kap. Tillsyn och främjande m.m.

1–2 §§

Den kyrkliga samfälligheten Göteborgs begravningsamfällighet är en organisatorisk del inom trossamfundet Svenska kyrkan. I 1 § erinras om att det av lag följer att det är länsstyrelsen som utövar tillsyn över begravningsverksamheten som sådan. I 2 § anges vidare att Göteborgs stift, utöver den tillsyn som länsstyrelsen utövar, får främja och ha tillsyn över samfällighetens verksamhet och förvaltning. Det är en naturlig ordning att en kyrklig samfällighet, som är en organisatorisk del av trossamfundet Svenska kyrkan, kan stå under tillsyn av ett stift.

3 §

Av bestämmelsen framgår att den kyrkoherde som är ordförande i begravningsstyrelsen ansvarar för tillsyn över all verksamhet i begravnings-samfälligheten utifrån ett *pastoralt perspektiv*. En motsvarande reglering finns för kyrkoherden i 5 kap. 2 § tredje stycket i kyrkoordningen med den skillnaden att det där talas om tillsyn utifrån ”Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära”.

Motivet för den här valda formuleringen är att den verksamhet som ska bedrivas i samfälligheten, dvs. den lagreglerade begravningsverksamheten samt viss serviceverksamhet (främst gravskötsel), inte på samma sätt som för en församling eller ett pastorat kan sägas vara ett direkt utflöde av den grundläggande uppgiften. Eftersom begravningsverksamheten som sådan så tydligt ska vara ”religiöst neutral” knyts tillsynen här istället till det pastorala perspektiv som ska genomsyra allt som kyrkan gör.

Begreppet tillsyn är inte avsett att ha någon annan innebörd här än vad som framgår av 57 kapitlet i kyrkoordningen. Således rör det sig främst om råd, stöd och hjälp men också att kyrkoherden kan uppmärksamma domkapitel och biskop på om det fattas beslut som står i strid med kyrkans grundläggande värderingar. Det handlar alltså inte primärt om att se till att lag och förordning följs eftersom de legala aspekterna bevakas genom länsstyrelsens tillsyn.

Det kan noteras att tillsynsuppdraget utövas parallellt med styrelseuppdraget och tillkommer den kyrkoherde som är ledamot i begravningsstyrelsen. Det är inte aktuellt för kyrkoherdens ersättare i begravningsstyrelsen att träda in i detta tillsynsuppdrag, eftersom ersättarfunktionen endast avser styrelseuppdraget.

Se även kommentaren till 3 kap. 3 § i dessa bestämmelser samt den allmänna kommentaren.